

Nr 120.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överlåtande till Skövde stad av kronans andelar i vissa samfälligheter å Billingen; given Stockholms slott den 28 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ivar Vennerström.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vennerström anför:

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 februari 1936 har arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjort framställning om överlåtande till Skövde stad av kronans andelar i vissa samfälligheter å Billingen och därvid anført i huvudsak följande.

I skrivelse till arméförvaltningen den 4 november 1935 hade drätselkammaren i Skövde framhållit, bland annat, att Skövde stad genom kontrakt den 29 november och den 15 december 1906 utan ersättning till kronan med full

Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 120.

äganderätt upplåtit två å en vid kontraktet fogad karta med röda linjer omslutna ägområden jämte därå befintlig skog att användas till övningsfält för Skaraborgs regemente. Ut i det upplåtna området, vars gränser i vissa mindre betydande delar justerats genom tilläggskontrakt den 13 maj och den 15 juni 1910, hade ingått delar av hemmanen Segerstorp Vestergården och Millomgården i Skövde socken, vilka delar å en drätselkammarens skrivelse bilagd kartkopia betecknats med litt. I, K, L, M, N och O. Då dessa delar enligt då gällande skifteslagstiftning varit för stora att avskönas från stamfastigheterna, hade de utbrutits genom ägostyckningar, fastställda den 7 november 1912 och den 27 september 1913. Områdena hade därvid blivit satta i mantal, varvid till dem kommit att höra andelar efter mantalet i följande på Billingen belägna, vid ett år 1839 fastställt laga skifte såsom gemensamma ägor för Segerstorps by, bestående av hemmanen Vestergården, Millomgården och Helgesgården, avsatta samfälligheter, nämligen dels »Store Herrmässen» om 7.9282 hektar, och dels ett område om 0.5553 hektar, betecknat såsom »stenbunden mark på båda sidor om bäcken från Herrmässen». I det senare upprättade fastighetsregistret för Skövde stad hade dessa samfälligheter betecknats såsom littera gx respektive gy. Ovannämnda kronan tillhöriga områden litt. I, K, L, M, N och O hade betecknats såsom hemmansdelar samt såsom olika stadsägor enligt det senare upprättade fastighetsregistret.

Av verkställd utredning hade framgått, att kronan med förenämnda hemmansdelar i Segerstorps by bekommit andelar i samfälligheterna gx och gy för tillhoppa 79/192 mantal eller 13.71 procent av samfälligheterna. Återstoden ägdes av övriga delägare i byn. Samfälligheterna utgjordes av en skoglös mosse, delvis stående under vatten (gx) med del av utlopp (gy), allt saknande egentligt värde. Nedanför Billingen vore stadens vattenkällor belägna. Staden hade för avsikt att genom uppdamning göra samfälligheten gx till sjö, då den komme att bli en värdefull regulator för vattenståndet i källorna. Det vore för staden angeläget att förvärva samfälligheterna för stadens förseende med vatten. Staden hade även för avsikt att, därest så skulle erfordras, söka tillstånd att genom expropriation förvärva en annan samfällighet, dh, belägen norr om samfälligheten gx och avsedd att ingå i den blivande sjön. I syfte att genomföra uppdamningen och för att förekomma skadeståndsanspråk från ägarna av skogarna omkring samfälligheterna hade staden genom köp förvärvat alla skogsskiftena å Billingen inom Segerstorps by, vilka omslote samfälligheterna gx och gy, samt därmed, utan särskild ersättning, alla enskilda andelar i samfälligheterna gx och gy. Samfälligheterna skulle nu avstyckas från byn, och staden, som ägde 86.29 procent av desamma, önskade därför förvärva kronans till 13.71 procent uppgående andelar däri. I och för sig torde dessa kronans andelar sakna egentligt värde, och i varje fall uppginge värdet icke till kostnaderna för ett skifte av samfälligheterna, därest ett sådant skulle företagas för utbrytning av kronans andelar.

På grund av vad sålunda anförts och då vid stadens upplåtelse av berörda mark inom Segerstorps by till kronan för övningsfält det aldrig avsetts, att kronan skulle förvärva mark utanför det i kontraktet utmärkta området, hade drätselkammaren anhållit, att arméförvaltningen — med stöd av cirkuläret till de centrala förvaltningsmyndigheter, vilka ägde vård och inseende över kronan tillhörig fast egendom, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark den 15 mars 1935, nr 56 — måtte överlåta kronans andelar i samfälligheterna gx och gy i Skövde till Skövde stad såsom ägare till övriga andelar i samfälligheterna. Om av formella skäl köpeskilling skulle ifråga-

komma, hade drätselkammaren hemställt, att denna köpeskilling måtte fastställas till lägsta möjliga belopp.

Framställningen hade tillstyrkts av chefen för västra arméfördelningen.

I skrivelse till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Skaraborgs län den 22 november 1935 hade fortifikationsdepartementet anhållit, att befallningshavanden måtte avgiva yttrande i ärendet, särskilt beträffande värdet av de i handlingarna omförmälda samfälligheterna.

Till svar härå hade befallningshavanden uti skrivelse den 8 februari 1936 meddelat, att befallningshavanden föranstaltat om värdering av samfälligheterna gx och gy genom domänintendenten Bertil Ekberg. Emot värderingen hade Skövde stads drätselkammare framställt vissa erinringar. Samfälligheterna hade i sin helhet värderats till 1,678 kronor 27 öre, varav på kronans andelar belöpt 230 kronor 9 öre. Då emellertid kronans andelar i samfälligheterna utgjort delar av de områden, som Skövde stad genom avtal den 29 november och den 15 december 1906 utan vederlag överlätit till kronan samt andelarna icke syntes i kronans ägo vara av egentligt värde, hade befallningshavanden funnit sig böra föreslå, att andelarna för i ansökningen omnämnt ändamål vederlagsfritt måtte lämnas till Skövde stad.

De av befallningshavanden omförmälda, av Skövde stads drätselkammare mot den verkställda värderingen framställda erinringarna hade innefattats i ett vid befallningshavandens skrivelse fogat, den 4 februari 1936 dagteknat yttrande från drätselkammaren, vari denna på vissa skäl gjort gällande, att värderingen varit för hög, samt hemställt, att därest köpeskilling skulle ifrågakomma, densamma måtte fastställas till lägre belopp än enligt värderingen.

För egen del finge fortifikationsdepartementet anföra följande.

Enligt cirkuläret den 15 mars 1935, nr 56, angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark, torde fortifikationsdepartementet äga befogenhet att till Skövde stad för i ansökningen omförmält ändamål — tryggande av stadens vattentillgång — överlåta kronans andelar i samfälligheterna gx och gy, dock endast mot ersättning motsvarande andelarnas fulla värde. Vad staden anfört mot den av domänintendenten Ekberg för kronans räkning verkställda värderingen hade departementet ansett icke kunna tillmätas sådan betydelse, att departementet på grund därav skulle kunna vid ärendets prövning ifrågå sagda värdering, vilken departementet sålunda funnit böra tillmätas vitsord.

Staden har emellertid yrkat, att ifrågavarande andelar måtte överlåtas till staden utan ersättning eller, om sådan av formella skäl behövde förekomma, mot lägre ersättning än som motsvarade värderingen. Detta yrkande hade departementet funnit icke kunna tillgodoses inom ramen av de i förenämnda cirkulär meddelade bestämmelserna om ersättning för av kronan avstådd eller upplåten mark.

Ifrågavarande samfälligheter saknade varje användning för kronan. Då Skövde stad på sin tid kostnadsfritt upplät mark åt kronan för Skaraborgs regementes förläggning till staden, hade det uppenbarligen icke avsetts, att upplåtelsen skulle omfatta ifrågakomna samfällighetsandelar. Att så blivit fallet torde uteslutande få tillskrivas vissa bestämmelser i tidigare gällande jorddelningslagstiftning, vilka vid utbrytningen av sagda mark till särskilda fastigheter medfört, att till dessa fastigheter måst läggas även andelar i samfälligheterna. På grund av sagda förhållande och då andelarna erfordrades för stadens räkning, hade departementet ansett med rättvisa och billighet förenligt, att andelarna nu utan ersättning överlåtes till staden. Härför syntes emellertid riksdagens medgivande erfordras. Såsom villkor för överlåtelser syntes böra gälla, att staden iklädde sig alla av densamma betingade lantmateri- och lagfartskostnader.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att kronans andelar i ovanberörda i fastighetsregistret för Skövde stad med gx och gy betecknade samfälligheter å Billingen finge utan ersättning överlätas till Skövde stad under villkor, att staden iklädde sig alla av överlåtelsen betingade lantmäteri- och lagfartskostnader.

Departements-
chefen.

I samband med förvärv av mark till övningsfält för Skaraborgs regemente i Skövde erhöll kronan jämväl del i två markområden, vilka vid ett år 1839 fastställt laga skifte avsatts såsom gemensamma ägor för Segerstorps by. Samfälligheterna i fråga, vilka i det numera upprättade fastighetsregistret för Skövde stad betecknats med littera gx respektive gy, utgöras dels av en på Billingen belägen skoglös och starkt vattensjuk mosse, Store Herrmossen, om 7.9282 hektar och dels av ett stenbundet ravinområde om 0.5553 hektar, beläget på ömse sidor om en från nyssnämnda mosse rinnande bäck. Enligt vad utredningen i ärendet utvisar, äger kronan 13.71 procent av dessa samfälligheter, vilka jämlikt en genom länsstyrelsens i Skaraborgs län försorg verkställd värdering beräknas i sin helhet hava ett värde av 1,678 kronor 27 öre. Kronans andelar i samfälligheterna skulle alltså hava ett värde av cirka 230 kronor.

Då Skövde stad numera har behov av ifrågavarande samfällda mark för ordnande av sin vattenförsörjning och i anledning härav anhållit att få kronans andelar däri överlättna på sig, har arméförvaltningens fortifikationsdepartement — under erinran att staden på sin tid kostnadsfritt till kronan upplåtit de markområden, genom vilkas förvärvande kronan erhållit del i förevarande samfälligheter — hemställt, att nämnda markandelar måtte utan ersättning få överlätas till staden.

Såsom drätselkammaren i Skövde framhållit, torde det vid stadens överlåtande till kronan av nyssnämnda markområden icke hava avsetts, att annan mark skulle ingå i överlåtelsen än den, som erfordrades som övningsfält för Skaraborgs regemente. Då emellertid en del av de överlättna områdena blivit utbrutna från respektive stamfastigheter genom ägostyckning och satta i mantal, hade med områdena kommit att följa andelar efter mantalet i nu förevarande samfälligheter. Under sådana förhållanden synes det vara skäligt, att kronans andelar i samfälligheterna, då Skövde stad numera behöver desamma, återställas till staden utan vederlag. Emot en dylik överlåtelse torde några befogade erinringar så mycket mindre kunna göras som markandelarna i fråga i sitt nuvarande skick icke synas kunna användas för kronans räkning och därför i kronans hand torde vara tämligen värdelösa.

Såsom villkor för överlåtelsen torde böra föreskrivas, att staden ikläder sig alla av densamma föranledda lantmäteri- och lagfartskostnader.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronans andelar i förenämnda, i fastighetsregistret för Skövde stad med littera gx och gy betecknade samfälligheter

å Billingen må utan ersättning överlåtas till nämnda stad, på villkor att staden ikläder sig alla av överlåtelsen föranledda lantmäteri- och lagfartskostnader.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl-Axel Block.
